



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 10 Ιανουαρίου 2018, με την εξής σύνθεση: Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Σταμάτιος Πουλής, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Στυλιανός Λεντιδάκης, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου. Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 6 Ιουνίου 2016 (ημερ. κατάθ. στην Υπηρεσία Επιτρόπου στο Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης 6.6.2016, Α.Β.Δ. .../2016) αίτηση του Ν... Β... του Ι..., κατοίκου Τ... Θ... (οδός ...), ο οποίος παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου του Χ... Μ... (Α.Μ./Δ.Σ.Θ. ...).

Για αναίρεση της .../2016 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου,

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Ν... Κ....

Με την ένδικη αίτηση ζητείται η αναίρεση της .../2016 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε έφεση του ανααιρεσιόντος κατά της .../Α.Πλ..../17.1.2012 απόφασης

δημοσιονομικής διόρθωσης του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσείοντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, για το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης.

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη στις 18 Δεκεμβρίου 2019, με Πρόεδρο τον Ιωάννη Σαρμά και παρόντες τους Δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Πρόεδρο Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, που αποχώρησε από την υπηρεσία αυτοδικαίως λόγω λήξης της θητείας της ως Προέδρου, την Αντιπρόεδρο Σωτηρία Ντούνη και τους Συμβούλους Δημήτριο Πέππα, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Στυλιανό Λεντιδάκη, Βιργινία Σκεύη και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ/τος 1225/1981). Ακολούθως, η εισηγήτρια Σύμβουλος, Ασημίνα Σακελλαρίου, επανέφερε την ένδικη αίτηση σε νέα διάσκεψη (τηλεδιάσκεψη) στις 10 Μαρτίου 2021, με τη συμμετοχή των Δικαστών που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Πρόεδρο Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, που αποχώρησε από την υπηρεσία αυτοδικαίως λόγω λήξης της θητείας της ως Προέδρου, την Αντιπρόεδρο Σωτηρία Ντούνη και τη Σύμβουλο Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα που είχαν κώλυμα (άρθρο 293 παρ. 3 του ν. 4700/2020), τη Σύμβουλο Βασιλική Προβίδη λόγω αποκλειστικής απασχόλησής της στην Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης στη Βουλή και τη Σύμβουλο Ειρήνη Κατσικέρη λόγω ορισμού της σε θέση Αντεπιτρόπου Επικρατείας της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ασημίνας Σακελλαρίου και αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον νόμο

1. Για την άσκηση της ένδικης αίτησης καταβλήθηκε παράβολο 1.500 ευρώ (βλ. το ηλεκτρονικό παράβολο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων), ως τμήμα του κατ' άρθρο 73 παρ. 3 στοιχ. δ' του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α' 52), προβλεπόμενου παραβόλου, συνολικού ύψους 1.681 ευρώ.

2. Με την προσβαλλόμενη .../2016 απόφαση του Ι Τμήματος απορρίφθηκε έφεση του αναιρεσειόντος κατά της .../Α.Πλ..../17.1.2012 απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Με την απόφαση αυτή, ο αναιρεσειών καταλογίστηκε με το ποσό των 168.147,32 ευρώ, το οποίο φέρεται να έλαβε αχρεωστήτως, στο πλαίσιο εφαρμογής των διαρθρωτικών Κανονισμών (ΕΚ) 1257/1999 και 1260/1999, ως χρηματοδότηση για τον εκσυγχρονισμό και επέκταση μονάδας ιππικής ψυχαγωγικής δραστηριότητας στη Μ... Π... Χ..., για τον λόγο ότι δεν τήρησε τις αναγόμενες στη δική του σφαίρα ευθύνης μακροχρόνιες συμβατικές του υποχρεώσεις.

3. Η κρινόμενη αίτηση, όπως οι ισχυρισμοί αυτής αναπτύσσονται στο από 15.1.2018 παραδεκτώσ κατατεθέν υπόμνημα, έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως.

4. Η αίτηση αναίρεσης είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω, ως προς το βάσιμο των λόγων της, αντιμωλία των διαδίκων.

5. Με την κρινόμενη αίτηση, ο αναιρεσειών προβάλλει ως λόγους αναίρεσης παραβάσεις ουσιώδους τύπου της διαδικασίας υπό τις ειδικότερες αιτιάσεις της πλημμελούς αιτιολογίας της πληττόμενης απόφασης, της απόρριψης ουσιώδους ισχυρισμού και της παραμόρφωσης του περιεχομένου εγγράφου.

6. Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου της 21^{ης} Ιουνίου 1999 «περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία» (ΕΕ L 161) - ο οποίος εφαρμόζεται, σύμφωνα με το άρθρο 36 του Κανονισμού 1257/1999 (ΕΚ) του Συμβουλίου της 17^{ης} Μαΐου 1999 (L 160) και για τη στήριξη μέτρων αγροτικής ανάπτυξης, όπως αυτών που αφορούν στην ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων αγροτικών περιοχών και χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) Τμήμα Προσανατολισμού - ορίζει στο άρθρο 1 τα εξής: «Στόχοι. Η δράση της Κοινότητας μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων (...) αποσκοπεί στην επίτευξη των γενικών στόχων που αναφέρονται στα άρθρα 158 και 160 της Συνθήκης. Τα διαρθρωτικά Ταμεία (...) συμβάλλουν, το καθένα με τον κατάλληλο τρόπο, στην επίτευξη των εξής τριών κατά προτεραιότητα στόχων: 1. προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, (...) 2. (...) 3. (...) Κατά την επιδίωξη αυτών των στόχων, η Κοινότητα, συμβάλλει στην προώθηση μιας αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων, στην ανάπτυξη της απασχόλησης και των ανθρωπίνων πόρων, στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και στην εξάλειψη

των ανισοτήτων (...)). Στο άρθρο 30 του ίδιου Κανονισμού ορίζονται τα εξής: «Επιλεξιμότητα. 1. Οι δαπάνες που συνδέονται με πράξεις είναι επιλέξιμες για συμμετοχή των Ταμείων μόνον εάν οι πράξεις αυτές εντάσσονται στην αφορώμενη παρέμβαση. (...). 4. Τα κράτη μέλη βεβαιούνται ότι, μια πράξη διατηρεί το δικαίωμά της στη συμμετοχή των Ταμείων, μόνον εάν, επί διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της αρμόδιας εθνικής αρχής ή της διαχειριστικής αρχής σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων, η πράξη αυτή δεν υποστεί σημαντική τροποποίηση η οποία: α) να επηρεάζει τη φύση της ή τους όρους πραγματοποίησης της ή να παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μία επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό και β) να απορρέει είτε (...) είτε από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μίας παραγωγικής δραστηριότητας. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε τέτοια αλλαγή. Σε περίπτωση αλλαγής αυτού του είδους, εφαρμόζεται το άρθρο 39». Τέλος, στο άρθρο 39 του προαναφερθέντος Κανονισμού ορίζεται: «Δημοσιονομικές διορθώσεις. 1. Τα κράτη μέλη φέρουν κατά πρώτο λόγο την ευθύνη για τη δίωξη των παρατυπιών, ενεργώντας κατόπιν αποδείξεων για οιαδήποτε μείζονα τροποποίηση επηρεάζει τη φύση ή τους όρους εφαρμογής ή ελέγχου μιας παρέμβασης, και πραγματοποιώντας τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις. Το κράτος μέλος πραγματοποιεί τις δημοσιονομικές διορθώσεις που απαιτούνται σε σχέση με την επί μέρους ή τη συστηματικής φύσεως παρατυπία. Οι διορθώσεις που πραγματοποιούνται από το κράτος μέλος συνίστανται σε ολική ή μερική κατάργηση της σχετικής κοινοτικής συμμετοχής. (...)).»

7. Στις αιτιολογικές σκέψεις του Κανονισμού, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Εκτιμώντας: (1) ότι το άρθρο 158 της συνθήκης προβλέπει ότι, προς ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της, η Κοινότητα αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών· ότι το άρθρο 159 προβλέπει ότι η δράση αυτή ενισχύεται μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων (...) (4) (...) ως στόχοι θα πρέπει να ορισθούν η ανάπτυξη και η διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, η οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες (...) (5) ότι, στο πλαίσιο της δράσης της για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων, η Κοινότητα επιδιώκει επίσης να προαγάγει την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων και να επιτύχει υψηλό επίπεδο απασχόλησης, (...) (41) (...) ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, όταν δεν υπάρχουν κοινοτικοί κανόνες, θα πρέπει να εφαρμόζονται στις επιλέξιμες δαπάνες, οι σχετικοί εθνικοί κανόνες. Οι κοινοτικοί κανόνες

μπορούν να θεσπιστούν από την Επιτροπή, όταν φαίνονται αναγκαίοι για την εξασφάλιση της ομοιόμορφης και δίκαιης χρησιμοποίησης των διαρθρωτικών Ταμείων στην Κοινότητα· ότι είναι πάντως αναγκαίο να προσδιορισθεί η επιλεξιμότητα των δαπανών όσον αφορά τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης της επιλεξιμότητας και τη μακρά διάρκεια ζωής των επενδύσεων· ότι, συνεπώς, για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα και η μακροχρόνια επίπτωση της παρέμβασης των Ταμείων, μια πράξη θα πρέπει να διατηρεί το δικαίωμά της για πλήρη ή μερική ενίσχυση από τα Ταμεία μόνον εφόσον δεν επέλθει σημαντική μεταβολή ως προς τη φύση της ή τους όρους εφαρμογής της, η οποία να εκτρέπει την ενισχυόμενη πράξη από τον αρχικό στόχο της».

8. Με τον ως άνω Κανονισμό (1260/1999) οργανώθηκε το θεσμικό καθεστώς των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, όπως το ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού, με τις οποίες επιδιώκονται ορισμένοι στόχοι κατά προτεραιότητα, μεταξύ των οποίων, η ανάπτυξη και η διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, ενόψει των γενικότερων στόχων που αναφέρονται στα άρθρα 158 και 160 της τότε ισχύουσας Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν μόνον αν η «πράξη», δηλαδή το χρηματοδοτούμενο έργο (ή η χρηματοδοτούμενη δράση) όχι απλώς εκτελεσθεί σύμφωνα με τους όρους ένταξής του και το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το φυσικό και οικονομικό αντικείμενό του, αλλά και λειτουργήσει πράγματι προς εκπλήρωση του σκοπού, για τον οποίο χρηματοδοτήθηκε (πρβλ. απόφ. Π.Ε.Κ. της 18^{ης} Οκτωβρίου 2005, T-60/03 «Regione Siciliana» κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σκ. 82). Για τον λόγο αυτόν, στο άρθρο 30 του Κανονισμού ορίζεται πέραν της έννοιας της επιλεξιμότητας - σύμφωνα με την οποία οι δαπάνες που συνδέονται με πράξεις είναι επιλέξιμες για συμμετοχή των Ταμείων μόνο υπό τους όρους που οι πράξεις αυτές εντάσσονται στην εκτελούμενη παρέμβαση - και η αρχή της διάρκειας της συγχρηματοδοτούμενης πράξης. Σύμφωνα δε με την αρχή αυτή, η επιλεξιμότητα των πράξεων που εκτελεί ο δικαιούχος των κονδυλίων πρέπει να διατηρείται επί ορισμένο χρονικό διάστημα, ώστε οι επενδύσεις οι οποίες πραγματοποιούνται σε περιφερειακές επιχειρήσεις και υποδομές να είναι αποτελεσματικές, να χρησιμοποιούνται ορθώς και να μπορούν να αποσβεστούν σε εύλογο χρονικό διάστημα (βλ. και αιτιολογική σκέψη 41 του Κανονισμού). Σκοπός δηλαδή του νομοθέτη της Ένωσης είναι να εξασφαλιστεί ότι κάθε έργο που συγχρηματοδοτείται από τα διαρθρωτικά ταμεία συνεχίζει, επί ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, να ανταποκρίνεται στις αρχές της υλικής και γεωγραφικής επιλεξιμότητας, οι οποίες προβλέπονται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 30 παράγραφος 1 του Κανονισμού, καθώς και στους σκοπούς οικονομικής και κοινωνικής

συνοχής τους οποίους επιδιώκει η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση (βλ. απόφ. ΔΕΕ της 14^{ης} Νοεμβρίου 2013, C-388/12 «Comune di Ancona», σκ. 27 και 28). Με τον τρόπο αυτόν αφενός διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα της δράσης των ανωτέρω ταμείων αφετέρου αποφεύγεται η καταστρατήγηση των οικείων διατάξεων, αφού αποτρέπεται ο κίνδυνος χρηματοδότησης έργων τα οποία, αφού εκτελεστούν, παύουν πλέον να εκπληρώνουν τους στόχους, για τους οποίους χορηγήθηκε η κοινοτική χρηματοδότηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι η κοινοτική χρηματοδότηση θα χορηγηθεί σε επιχειρήσεις, των οποίων οι φορείς έχουν σοβαρή πρόθεση να συμβάλλουν στην εκπλήρωση των επιδιωκόμενων από τον Κανονισμό σκοπών και θα καταστεί δυνατή η απόδοση των προσδοκώμενων οικονομικών και κοινωνικών αποτελεσμάτων της εγκρινόμενης κάθε φορά επένδυσης (ΣτΕ 1961, 1224/2019, 1211/2018). Εξάλλου, οι προϋποθέσεις της αρχής της διάρκειας μίας πράξης επί διάστημα πέντε ετών από την έγκριση της χρηματοδοτικής συνδρομής προκειμένου να διατηρήσει το δικαίωμά της στην κοινοτική χρηματοδότηση καθορίζονται αποκλειστικά από την παράγραφο 4 του άρθρου 30 του Κανονισμού 1260/1999, η οποία κατισχύει του εθνικού δικαίου (πρβλ. απόφ. ΔΕΕ της 8^{ης} Μαΐου 2019, C-580/17, Järvelaen σκ. 79-80, 82).

9. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006», το οποίο αποτελεί αυτοτελές Πρόγραμμα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, εκδόθηκε, η 305875/8404/505/19.11.2002 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Γεωργίας, με τίτλο «Καθεστώτα ενισχύσεων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000 - 2006 για τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα ανάπτυξης του αγροτικού χώρου» (φ. 1488 Β'), οι διατάξεις της οποίας εφαρμόζονται και στις αντίστοιχες δράσεις των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.) σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης αγροτικού χώρου, η οποία ορίζει στο άρθρο 17 παρ. 5 τα εξής: «(...) [H] αντίστοιχη Περιφέρεια με βάση την καταρχήν έγκριση του επενδυτικού σχεδίου και υπό τον όρο της ικανοποίησης των προϋποθέσεων των προηγούμενων παραγράφων, προβαίνει στην οριστική έγκριση των έργων αυτών με απόφαση (...) του αντίστοιχου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, αναλαμβάνοντας δέσμευση για την καταβολή των ενισχύσεων. Στην παραπάνω απόφαση προσδιορίζονται επακριβώς: (...) Οι όροι χορήγησης της συνδρομής (...). Η μη τήρηση των όρων χορήγησης της συνδρομής μπορεί να επισύρει την ανάκληση της απόφασης και την κατάπτωση των εγγυητικών επιστολών». Περαιτέρω, στο άρθρο 21 της ως άνω απόφασης ορίζεται: «1. Ο τελικός αποδέκτης οφείλει να εκτελέσει την επένδυση σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην αίτηση - μελέτη που υποβλήθηκε στη Δομή Στήριξης

και έτυχε έγκρισης (...) και μέσα στα χρονικά περιθώρια που προσδιορίζονται στην απόφαση (...) των Γενικών Γραμματέων Περιφερειών (...) 2. Πέραν της παραπάνω βασικής υποχρέωσης ο Φορέας (..) δ) Είναι υποχρεωμένος να αποδέχεται τον έλεγχο προσκομίζοντας οποιαδήποτε παραστατικά ζητηθούν και να παρέχει πρόσβαση στα λογιστικά του βιβλία από τα αρμόδια εντεταλμένα όργανα του Κράτους και της Ε.Ε.».

10. Στην υπό κρίση υπόθεση το δικάσαν Τμήμα με την προσβαλλόμενη απόφασή του, κατά την αναιρετικώς ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα διαλαμβανόμενα στις σκέψεις 11 έως και 22 που ακολουθούν.

11. Ο άξονας προτεραιότητας 6 του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας 2000 - 2006, που εγκρίθηκε με την από 22.3.2001 απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, «Ανάπτυξη ορεινού όγκου εσωτερικών ζωνών και μειονεκτικών – προβληματικών περιοχών», στόχο είχε τη μείωση της απομόνωσης του ορεινού χώρου και των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, την ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων αγροτικών περιοχών, την αξιοποίηση τοπικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών και τη δημιουργία βιώσιμων συνθηκών για τους τοπικούς πληθυσμούς, με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε ορεινές και απομονωμένες περιοχές. Ειδικότερα, μεταξύ των στόχων του Μέτρου 6.7, «Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε αγροτικές περιοχές και προστασία αγροτικού περιβάλλοντος», περιλαμβανόταν η δημιουργία δυνατοτήτων απασχόλησης σε τομείς εκτός της γεωργίας για τους κατοίκους της συγκεκριμένης περιοχής, καθώς και η δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την προσέλκυση και την εγκατάσταση νέων κατοίκων και επιχειρήσεων, προς επίτευξη του οποίου προβλεπόταν η ενέργεια 1, «Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων ή απόκτησης εναλλακτικών εισοδημάτων», που εντάχθηκε στο εν λόγω Μέτρο με την 1494/19.3.2003 απόφαση ένταξης.

12. Στο πλαίσιο υλοποίησης του ανωτέρω χρηματοδοτούμενου έργου («πράξη») και κατόπιν σχετικής πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος από τη Διεύθυνση Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας ..., ο ήδη αναιρεσείων υπέβαλε επενδυτικό σχέδιο με τίτλο «Εκσυγχρονισμός και επέκταση μονάδος ιππικής ψυχαγωγικής δραστηριότητας στη Μ... Π... Χ...», το οποίο εγκρίθηκε με την .../16.2.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας ...

13. Στο προοίμιο της ως άνω απόφασης διαλαμβάνονταν η κ.υ.α. 305875/8404/505/19.11.2002 και η υ.α. 267700/7798/24.9.2003 με τίτλο «Λεπτομέρειες εφαρμογής της ΚΥΑ 505/2002 για τα καθεστώτα ενισχύσεων των ΟΠΑΑΧ των ΠΕΠ του ΚΠΣ 2000-2006». Αντικείμενο της επένδυσης, σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας, ήταν η επέκταση της υφιστάμενης μονάδας ειδικών αθλητικών ιππικών εγκαταστάσεων-αγροτουρισμού, ως προς τις κτηριακές εγκαταστάσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες που αφορούσαν πέρα από τις προπονητικές και περιηγητικές ιππικές διαδρομές, τοξοβολία, σκοποβολή, όπως και περιηγήσεις με ποδήλατο, ενώ στις κτηριακές εγκαταστάσεις προβλέφθηκε ότι θα στεγαζόταν αναψυκτήριο, το οποίο θα εξυπηρετούσε τις ανάγκες ανάπαυσης και ημιδιατροφής των επισκεπτών. Στο κεφάλαιο Τεχνική Περιγραφή Έργων Υποδομής και Περιβάλλοντος του φακέλου υποψηφιότητας που υποβλήθηκε αναφερόταν ότι για την τοποθέτηση των πλαστικών δεξαμενών που θα χρησιμοποιούνταν για το πότισμα του περιβάλλοντος χώρου επρόκειτο να γίνει μια κατασκευή, ήτοι ένας υδατόπυργος από οπλισμένο σκυρόδεμα, ύψους 9,00 μέτρων.

14. Το φυσικό αντικείμενο της επένδυσης αποτελούσε τη συνέχεια του έργου «Δημιουργία υποδομών ιππασίας και αναψυχής» που είχε χρηματοδοτηθεί από το επιχειρησιακό πρόγραμμα LEADER II και στο πλαίσιο του οποίου είχε δημιουργηθεί η ως άνω μονάδα ειδικών αθλητικών ιππικών εγκαταστάσεων-αγροτουρισμού, η οποία βρίσκεται στη Μ... Π... στη Θ... Θ... και αποτελούσε παράρτημα της επιχείρησης του αναιρεσείοντος, που είχε ως αντικείμενο την παραγωγή, καλλιέργεια και πώληση φυτών. Περαιτέρω, σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας που αυτός υπέβαλε, η σκοπιμότητα του επενδυτικού σχεδίου έγκειτο στη βελτίωση της τουριστικής υποδομής, στην αναβάθμιση της ελκυστικότητας και στην αποκατάσταση της κοινωνικής και οικονομικής λειτουργίας της περιοχής, στην καταπολέμηση ανισοτήτων και στην αύξηση του τοπικού εισοδήματος. Ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός της επένδυσης, ύστερα από τροποποιήσεις ανήλθε στο ποσό των 305.722,40 ευρώ και το ύψος της δημόσιας δαπάνης στο ποσό των 168.147,32 ευρώ, η δε δημόσια οικονομική ενίσχυση, η οποία θα χορηγούνταν απολογιστικά και σύμφωνα με όσα αναλυτικά αναφέρονταν στα άρθρα 3 και 4 της ως άνω απόφασης υπαγωγής ορίστηκε σε ποσοστό 55% του συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου (άρθρο 1 της απόφασης).

15. Ως ημερομηνία έναρξης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου ορίστηκε η 7.11.2003 και ως ημερομηνία λήξης, η 16.8.2006, σύμφωνα με την .../7.7.2006 απόφαση της Διεύθυνσης Γεωργικής Ανάπτυξης περί χορήγησης παράτασης της προθεσμίας ολοκλήρωσης της επένδυσης.

16. Στην οικεία απόφαση υπαγωγής οριζόταν στο άρθρο 5 ότι ο τελικός αποδέκτης όφειλε, μεταξύ άλλων, να παράσχει κάθε σχετική πληροφόρηση προκειμένου να διευκολύνει τις υπηρεσίες που παρακολουθούν την εκτέλεση του έργου, να αποδέχεται τον έλεγχο προσκομίζοντας οποιαδήποτε παραστατικά ζητηθούν και να παρέχει πρόσβαση στα λογιστικά του βιβλία από τα αρμόδια εντεταλμένα όργανα του Κράτους και της Ε.Ε.. Στο άρθρο 7 της ως άνω απόφασης υπαγωγής οριζόνταν ειδικότερα τα εξής: «α. (...) β. Ο Τελικός αποδέκτης υποχρεούται στην τήρηση των όρων της απόφασης υπαγωγής. Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών ο Γ.Γ. της Περιφέρειας εκδίδει απόφαση ανάκλησης της υπαγωγής και μερικής ή ολικής επιστροφής των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης. γ. Ο Τελικός αποδέκτης (...) Δεσμεύεται να μη μεταβάλει τη χρήση της ενισχυόμενης επένδυσης για χρονικό διάστημα πέντε (5) ετών, μετά την ολοκλήρωσή της. Σε αντίθετη περίπτωση υποχρεούται σε αναλογική επιστροφή του ποσού της δημόσιας επιχορήγησης. δ. Απαγορεύεται η μεταβίβαση παγίων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης, που έχουν επιχορηγηθεί μέχρι τη συμπλήρωση πενταετίας από την ολοκλήρωσή τους, εκτός εάν αυτά έχουν αντικατασταθεί με άλλα τουλάχιστον ισοδύναμου αποτελέσματος. Σε αντίθετη περίπτωση επιβάλλεται ολική ή μερική ανάκληση της απόφασης έγκρισης και η επιστροφή της καταβληθείσας επιχορήγησης. (...) ε. Ο Τελικός Αποδέκτης έχει την υποχρέωση διατήρησης για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους μετά από την ημερομηνία της απόφασης ολοκλήρωσης της επένδυσης των δημιουργημένων νέων θέσεων απασχόλησης (...) θ. Ο Τελικός αποδέκτης υπόκειται σε ελέγχους και από τις αρμόδιες κοινοτικές αρχές και σε κυρώσεις που ενδεχόμενα θα επιβληθούν σε συνέχεια των ελέγχων αυτών από τις Εθνικές Αρχές. η. Ο έλεγχος της τήρησης των υποχρεώσεων του τελικού αποδέκτη κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, καθώς και ο έλεγχος των μακροχρόνιων υποχρεώσεων, διενεργείται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές». Τέλος, στο άρθρο 9 της ίδιας ως άνω απόφασης οριζόταν ότι τα επενδυτικά σχέδια εκτελούνται όπως έχουν εγκριθεί, ενώ σε περίπτωση που κατά την υλοποίηση του έργου προκύψει η αποδεδειγμένη αναγκαιότητα τροποποίησής του, ο τελικός αποδέκτης υποβάλλει τροποποιημένη πρόταση προς έγκριση στον τελικό δικαιούχο (παρ. 1) και ότι τροποποιήσεις που επηρεάζουν τα ουσιώδη χαρακτηριστικά και τον σκοπό του επενδυτικού σχεδίου δεν είναι αποδεκτές (παρ. 2) και τέλος, στο άρθρο 12, ότι η παρούσα απόφαση κατά τα λοιπά γενικά και ειδικά σημεία διέπεται από τους γενικούς κανόνες της κ.υ.α. 305875/8404/505/19.11.2002.

17. Ύστερα από επιτόπιο έλεγχο που διενήργησε η Επιτροπή Παραλαβής Έργων της Διεύθυνσης Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας ... και τη .../19.12.2006 βεβαίωση ολοκλήρωσης εργασιών και οριστικής

παραλαβής της επένδυσης, εγκρίθηκε η καταβολή της τρίτης και τελευταίας δόσης της επιχορήγησης.

18. Ακολούθως, στις 23.9.2010 διενεργήθηκε έλεγχος από την Επιτροπή ελέγχου των μακροχρόνιων υποχρεώσεων των τελικών αποδεκτών των Ο.Π.Α.Α.Χ. του Π.Ε.Π. ... στην επιχείρηση του αναιρεσειόντος, καθώς συμπεριλήφθηκε στο δείγμα ελέγχου τήρησης μακροχρόνιων συμβατικών υποχρεώσεων. Στο από 24.12.2010 πρακτικό διενέργειας ελέγχου των μακροχρόνιων συμβατικών υποχρεώσεων του τελικού αποδέκτη αναφέρονταν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες διαπιστώσεις: Βάσει του λογιστικού ισοζυγίου για το παράρτημα της Μ... Π..., το 2006, πριν από την παραλαβή της επένδυσης, υπήρχαν πωλήσεις με μηδενικές προμήθειες. Τα επόμενα έτη (2007, 2008, 2009, 2010) υπήρχαν επίσης αντιφατικά στοιχεία, όπως οι πολύ μικρές (65,76 ευρώ το 2007) ή και μηδενικές (το 2010) προμήθειες αναλωσίμων και το μηδενικό κόστος των καυσίμων τα έτη 2009 και 2010. Από τα τιμολόγια προμηθειών που προσκομίστηκαν προέκυπτε ότι δεν υπήρχαν δαπάνες (τροφή, φάρμακα, υπηρεσίες κτηνιάτρου) που να αφορούσαν τα άλογα, εκτός από προμήθεια καλαμποκιού το έτος 2010, ενώ οι δαπάνες που αφορούσαν τη λειτουργία αναψυκτηρίου κρίνονταν πολύ μικρές (βλέπε προμήθειες χυμών, αναψυκτικών κλπ), αφού πολλά από τα τιμολόγια που προσκομίστηκαν αφορούσαν προμήθεια προϊόντων άσχετα με την επένδυση, όπως οικοδομικά υλικά, έπιπλα, κρεατικά, πολύ μεγάλο αριθμό ειδών καθαρισμού κ.ά.. Από τα αναλυτικά παραστατικά εσόδων (αντίγραφα αποδείξεων παροχής υπηρεσιών και παραστατικά από το κλείσιμο της ταμειακής μηχανής) προέκυπτε ότι τα ημερήσια έσοδα κυμαίνονταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα και προέρχονταν αποκλειστικά από παροχή υπηρεσιών και όχι από το αναψυκτήριο. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι ο υδατόπυργος αξίας 14.600 ευρώ, χωρίς ΦΠΑ, η κατασκευή του οποίου είχε επιδοτηθεί, είχε διαμορφωθεί σε χώρο διαμονής, ενώ τα πρωτότυπα παραστατικά δαπανών δεν βρίσκονταν στην κατοχή του επενδυτή λόγω περαίωσης των οικονομικών ετών 2004-2007.

19. Ενόψει των ευρημάτων του ως άνω ελέγχου, με το 12974/24.12.2010 έγγραφο του προϊσταμένου της Διεύθυνσης Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας ... έγινε δεκτό ότι συνέτρεχαν λόγοι για τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου στο ανωτέρω έργο, ο οποίος πραγματοποιήθηκε, ύστερα από την 504/31.1.2011 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας ..., στις 15 και 16.2.2011, στον τόπο της επένδυσης του αναιρεσειόντος και επικεντρώθηκε στη διερεύνηση της τήρησης των μακροχρόνιων δεσμεύσεων που αυτός ανέλαβε.

20. Με την από 24.2.2011 έκθεση ελέγχου, η οποία εγκρίθηκε με την .../1.3.2011 απόφαση της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής της Περιφέρειας ... διαπιστώθηκαν μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: (α) Δεν υπήρχε ένδειξη προσπάθειας προσέλκυσης πελατών, αφού στο σημείο της διασταύρωσης του παραδρόμου που οδηγεί στον χώρο της επένδυσης, με την εθνική οδό υπήρχε μικρή πινακίδα που έγραφε «Χ... Δ...», χωρίς αναφορά στο είδος της επιχείρησης. (β) Ο υδατόπυργος που επιδοτήθηκε με την α' δόση της επιχορήγησης, άλλαξε χρήση και διαμορφώθηκε αυθαίρετα σε χώρο διαμονής δύο ορόφων, με κατασκευή εξωτερικού ξύλινου κλιμακοστασίου, ενώ δεν προσκομίστηκε νεότερη πολεοδομική άδεια. (γ) Αν και το επενδυτικό σχέδιο που υπέβαλε ο αναιρεσείων περιελάμβανε τη δημιουργία 2 (επιπλέον της υφιστάμενης) θέσεων εργασίας (1 μόνιμη, ενός σταυλίτη και εκπαιδευτή αλόγων και 1 εποχική, 8 μηνών απασχόληση γυναίκας, για την υποδοχή και σέρβις στο χώρο εξυπηρέτησης του κοινού που αντιστοιχούν σε 1,66 θέσεις εργασίας) δεν προσκομίστηκε καμία βεβαίωση από την αρμόδια Επιθεώρηση εργασίας ότι έχει δηλωθεί κάποιος εργαζόμενος στο πλαίσιο της επένδυσης, από τον χρόνο έναρξης της δραστηριότητας, ως το χρονικό σημείο του ελέγχου ενώ, ο εκ των υστέρων δηλωθείς στη Δ.Ο.Υ. Σ... Π... φέρεται να εργάστηκε με την από 15.10.2007 σύμβαση παροχής υπηρεσίας διδασκαλίας μαθημάτων ιππασίας για τρεις ώρες την εβδομάδα (αντί για 40 ή 0,66 θέσεις εργασίας που προβλεπόταν στο επενδυτικό σχέδιο) και διάστημα 8 μηνών (από 20.12.2007 έως 20.8.2008), της οποίας (σύμβασης) η εγκυρότητα δεν καλυπτόταν από τους αναφερόμενους τρόπους τεκμηρίωσης, σύμφωνα με το .../6.8.2010 έγγραφο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Οδηγίες – Διευκρινήσεις σχετικά με τους ελέγχους τήρησης των συμβατικών μακροχρόνιων υποχρεώσεων». (δ) Στον χώρο της επένδυσης υπήρχαν συνολικά 6 άλογα, αλλά για κανένα από αυτά δεν προσκομίστηκε νομιμοποιητικό έγγραφο (Ατομικό Δελτίο Αναγνώρισης και Μετακινήσεων Ιπποειδούς). Επίσης, δεν κατέστη δυνατή από κανέναν από τους παριστάμενους, κατά τη διάρκεια του ελέγχου, η ταυτοποίηση των υπαρχόντων ζώων με τα 4 άλογα που ελέγχθηκαν τόσο κατά την πληρωμή των 2 σχετικών τιμολογίων, όσο και κατά την οριστική παραλαβή της επένδυσης. (ε) Δεν υπήρχαν πρωτότυπα παραστατικά για την επένδυση μέχρι και το έτος 2009 κατά παράβαση του άρθρου 21 παρ. 2δ της κ.ν.α. 305875/8404/505/2002 και ως εκ τούτου δεν κατέστη δυνατό να τεκμηριωθεί από κανένα στοιχείο η λειτουργία της επένδυσης από το χρονικό σημείο της ολοκλήρωσής της μέχρι και τον διενεργηθέντα έλεγχο μακροχρόνιων συμβατικών υποχρεώσεων του τελικού αποδέκτη. (στ) Δεν δόθηκαν επαρκείς εξηγήσεις από τους παριστάμενους κατά τον έλεγχο -τελικό αποδέκτη και τον λογιστή- για το γεγονός ότι αφενός δεν υπήρχαν αποδείξεις κτηνιάτρου, πεταλωτή, τροφών για τα άλογα, κατά τα προηγούμενα του ελέγχου έτη, αφετέρου βρέθηκαν αποδείξεις για άσχετα

με την επιδοτούμενη επένδυση προϊόντα (είδη καθαριότητας, 3 τόνοι καλαμπόκι, που δεν αποτελεί τροφή για άλογα) και για προϊόντα που αφορούσαν την κύρια δραστηριότητα του εκκαλούντος (Φυτώριο-Καλλιέργεια και πώληση φυτών) και όχι την ελεγχόμενη επένδυση «Εκσυγχρονισμός και επέκταση μονάδος ιππικής ψυχαγωγικής δραστηριότητας στη Μ... Π... Χ...», ενώ την ημέρα διενέργειας του ελέγχου προσκομίστηκε μία (από 29.11.2010) απόδειξη από κτηνίατρο προς τον Ν... Β... και δύο (από 5.12.2010 και από 11.12.2010) αποδείξεις για αγορές τροφών για άλογα, σκυλιά και πτηνά, οι οποίες ωστόσο εξεδόθησαν μετά τον από 23.9.2010 έλεγχο των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του αναιρεσειόντος. (ζ) Από τα αντίγραφα των φορολογικών δηλώσεων Ε3 για τα οικονομικά έτη 2008, 2009 και 2010 (διαχειριστικές χρήσεις 2007, 2008 και 2009) διαπιστώθηκε ότι στον κωδικό 459 (συνολικά έσοδα από παροχή υπηρεσιών) για το διαχειριστικό έτος 2008, τα έσοδα ανήλθαν στο ποσό των 260.199,49 ευρώ, ωστόσο, δεν προέρχονταν από την ελεγχόμενη επένδυση, αλλά από την κύρια δραστηριότητα του αναιρεσειόντος (Φυτώριο-Καλλιέργεια και πώληση φυτών), ενώ για τα διαχειριστικά έτη 2007 και 2009 δεν δηλώθηκαν καθόλου έσοδα από παροχή υπηρεσιών.

21. Ο ως άνω έλεγχος κατέληξε στο ότι επιβεβαιώθηκε το συμπέρασμα των σχετικών αναφορών του .../24.12.2010 εγγράφου της Διεύθυνσης Γεωργικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας ..., με το οποίο ζητήθηκε η διενέργεια έκτακτου ελέγχου στο συγκεκριμένο υποέργο, καθώς ουδέποτε υπήρξε ουσιαστική δραστηριότητα της ελεγχόμενης επιχείρησης, ενώ δεν υλοποιήθηκαν οι στόχοι που περιελήφθησαν στο επενδυτικό σχέδιο και στη μελέτη βιωσιμότητας-σκοπιμότητας του έργου, όπως εγκρίθηκε με την ως άνω απόφαση υπαγωγής. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι επήλθε τροποποίηση του χαρακτήρα και των στόχων του έργου και ότι, συνεπώς, θα έπρεπε να ανακτηθεί το σύνολο της καταβληθείσας χρηματοδότησης, λόγω μη τήρησης των όρων της εγκριτικής απόφασης υπαγωγής και των διατάξεων της ως άνω κ.υ.α. 305875/8404/505/2002 (άρθρο 21 παρ. 1, 2δ και 2ε). Τέλος, οι ελεγκτές έκριναν ότι παραβιάστηκαν, πρώτον, το άρθρο 5 παρ. 3 της απόφασης 267700/7798/24.9.2003 του Υπουργού Γεωργίας, όπως ισχύει, σύμφωνα με το οποίο, τα πρωτότυπα παραστατικά δαπάνης που τηρούνται από τον τελικό αποδέκτη καθώς και όλα τα δικαιολογητικά που αφορούν το υποέργο που τηρούνται από τον τελικό δικαιούχο, παραμένουν σε αυτούς τουλάχιστον για 3 έτη μετά την πληρωμή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του τελικού υπολοίπου του Επιχειρησιακού Προγράμματος και επιδεικνύονται σε τυχόν έλεγχο· και, δεύτερον, το άρθρο 8 αυτής, σύμφωνα με το οποίο, τα ποσά της ενίσχυσης ανακτώνται, σε περίπτωση τροποποίησης του χαρακτήρα και των στόχων του έργου ή των ουσιαστικών χαρακτηριστικών ή της παύσης της λειτουργίας του μετά την οριστική παραλαβή του, τουλάχιστον για 3 έτη μετά την πληρωμή από την

Ευρωπαϊκή Επιτροπή του τελικού υπολοίπου του Επιχειρησιακού Προγράμματος, εκτός αν η υποχρέωση αυτή προβλέπεται για μακρύτερο χρονικό διάστημα σύμφωνα με την απόφαση έγκρισης του έργου.

22. Κατά της ανωτέρω έκθεσης ελέγχου, ο αναιρεσείων υπέβαλε αντιρρήσεις (αριθ. πρωτ. .../5.4.2011), με τις οποίες έβαλε κατά όλων των διαπιστώσεων της ελεγκτικής ομάδας, οι οποίες απορρίφθηκαν με την .../25.5.2011 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Ακολούθως εκδόθηκε η .../Α.Πλ..../17.1.2012 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος του αναιρεσείοντος δημοσιονομική διόρθωση συνολικού ποσού 168.147,32 ευρώ. Στην απόφαση αυτή, η οποία παραπέμπει στην ανωτέρω έκθεση ελέγχου, αναφέρεται ως αιτία του καταλογισμού η παραβίαση από τον ως άνω, των διατάξεων της κ.υ.α. 305875/8404/505/19.11.2002, καθώς και των όρων της ως άνω εγκριτικής απόφασης του επενδυτικού σχεδίου.

23. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκαν, πλην άλλων, τα εξής: (i) Η επίδικη δημοσιονομική διόρθωση ήταν νόμιμη, καθόσον, ο αναιρεσείων παραβίασε την υποχρέωση που είχε αναλάβει με την εγκριτική απόφαση υπαγωγής της επένδυσης (όρος 7γ) να λειτουργεί την ενισχυόμενη επένδυση για πέντε έτη μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, αφού δεν κατέστη δυνατό να τεκμηριωθεί η λειτουργία της επένδυσης και η ουσιαστική δραστηριότητά της από τον χρόνο ολοκλήρωσής της μέχρι και τον έλεγχο που διενεργήθηκε από την αρμόδια επιτροπή για την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του. Το συμπέρασμα αυτό ενισχυόταν από το γεγονός ότι δεν απασχολήθηκαν στην επιχείρηση τα προβλεπόμενα στον φάκελο υποψηφιότητας άτομα, δεν διενεργούνταν δαπάνες που να αφορούν στη διατήρηση αλόγων (δαπάνες τροφών, φαρμάκων, υπηρεσιών κτηνιάτρου) και κυρίως ότι ο αναιρεσείων δεν επέδειξε στην ελεγκτική ομάδα αποδεικτικά παροχής υπηρεσιών και αγοράς πρώτων υλών, από τα οποία να προέκυπτε η λειτουργία της επένδυσης. (ii) Κατά την υλοποίηση του ελεγχόμενου επενδυτικού σχεδίου, ο αναιρεσείων δεν τήρησε τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 21 παρ. 1 και 2δ, της 305875/8404/505/19.11.2002 κ.υ.α. και 5 της απόφασης υπαγωγής, αφού δεν προσκόμισε πρωτότυπα παραστατικά για την επένδυση μέχρι και το έτος 2009, ούτε τους όρους της ίδιας απόφασης υπαγωγής περί (α) διατήρησης για χρονικό διάστημα ενός έτους μετά την ημερομηνία της απόφασης ολοκλήρωσης της επένδυσης των δημιουργημένων νέων θέσεων απασχόλησης, (β) μη μεταβολής της χρήσης της επένδυσης (ενόψει του ότι ο υδατόπυργος που επιδοτήθηκε με την α΄ δόση της επιχορήγησης, άλλαξε χρήση και διαμορφώθηκε αυθαίρετα σε χώρο διαμονής δύο ορόφων), (γ) αποδοχής του ελέγχου και (δ) περί μη μεταβίβασης (άλλως διατήρησης) των πάγιων στοιχείων της επένδυσης που έχουν επιχορηγηθεί μέχρι τη

συμπλήρωση πενταετίας, καθώς δεν κατέστη δυνατή η ταυτοποίηση των υπαρχόντων κατά τον έκτακτο έλεγχο αλόγων με τα 4 που ελέγχθηκαν τόσο κατά την πληρωμή των 2 οικείων τιμολογίων όσο και κατά την οριστική παραλαβή της επένδυσης. (iii) Οι ως άνω όροι της απόφασης υπαγωγής περιέχονταν και στον Οδηγό Εφαρμογής του Μέτρου 6.7, ο οποίος συνιστά ειδικό πλαίσιο δεσμευτικό για τους φορείς που εντάσσονται στο πρόγραμμα. (iv) Δεν υλοποιήθηκαν οι στόχοι σκοπιμότητας του επενδυτικού σχεδίου που αποσκοπούσαν στη βελτίωση της τουριστικής υποδομής, στην αναβάθμιση της ελκυστικότητας και στην αποκατάσταση της κοινωνικής και οικονομικής λειτουργίας της περιοχής, στην καταπολέμηση ανισοτήτων και στην αύξηση του τοπικού εισοδήματος. (v) Ο αναιρεσείων, καθώς υπέπεσε στις ως άνω πολλαπλές παραβάσεις, νομίμως καταλογίσθηκε, με την ως άνω απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, με το σύνολο της χρηματοδότησης, χωρίς αυτό να αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας. (vi) Η απόφαση δημοσιονομική διόρθωσης ήταν νομίμως αιτιολογημένη αφού ανέφερε έστω και συνοπτικά στο σώμα της το νομικό πλαίσιο στο οποίο ερείδετο και την αιτιολογική της βάση, που συνίστατο στη μη τήρηση εκ μέρους του αναιρεσείοντος των διατάξεων της κ.υ.α. 305875/8404/505/19.11.2002 και των όρων της απόφασης υπαγωγής, η αιτιολογία δε αυτή νομίμως συμπληρωνόταν από την οικεία έκθεση ελέγχου στην οποία παρέπεμπε και στην οποία περιέχονταν με πληρότητα τα ευρήματα, οι διαπιστώσεις και οι λόγοι ανάκτησης. Συναφώς, η αναιρεσιβαλλομένη έκρινε ότι «[σ]ε κάθε περίπτωση, από το περιεχόμενο τόσο των αντιρρήσεων, με τις οποίες προσέβαλε όλα τα συμπεράσματα της έκθεσης ελέγχου όσο και του κρινόμενου δικογράφου, προκύπτει ότι ο εκκαλών αντιλήφθηκε με σαφήνεια την αιτία του καταλογισμού, χωρίς η αοριστία την οποία επικαλείται, να επηρεάσει τα δικαιώματα άμυνάς του».

24. Όπως συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 109 έως 116 του π.δ/τος 1225/1981 (Α' 304) με την αίτηση αναιρέσεως σκοπείται η διόρθωση νομικών σφαλμάτων της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης χάριν προεχόντως της ενότητας της νομολογίας και εντεύθεν της διασφάλισης ίσης μεταχείρισης των διαδίκων ενώπιον του νόμου. Εκ τούτων παρέπεται ότι ο αναιρετικός δικαστής, που κατ' αρχήν οφείλει να ερευνήσει την υπόθεση εντός των υπό των διαδίκων προβαλλόμενων λόγων, δύναται, εφόσον κρίνει ότι έτσι επιβάλλεται από τις ως άνω αρχές που διέπουν την αίτηση αναιρέσεως, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως πλημμέλεια της αναιρεσιβαλλομένης και πέραν αυτών που έχουν προβληθεί με λόγο αναιρέσεως, αρκεί με την ενέργειά του αυτή να μην παραβιάζει το θεμελιώδες δικαίωμα άμυνας των διαδίκων, εγγενές σε κάθε δίκαιη δίκη. Μεταξύ δε των αυτεπαγγέλτως ερευνόμενων πλημμελειών της αναιρεσιβαλλομένης που δύναται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως ο αναιρετικός δικαστής περιλαμβάνονται και όσες, αν δεν εξετάζονταν και διορθώνονταν

κατ' αναίρεση παρά το ότι προκύπτουν ευθέως εκ της αναιρεσιβαλλομένης, θα έθεταν την εθνική έννομη τάξη σε σύγκρουση με την ενωσιακή, παραβιάζοντας την επί του άρθρου 28 παρ. 2 του Συντάγματος, με τη σχετική ερμηνευτική δήλωση στο άρθρο αυτό, απορρέουσα υποχρέωση της εθνικής δικαιοσύνης να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

25. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 6, ο Κανονισμός 1260/1999 του Συμβουλίου προέβλεψε στο άρθρο 30 παρ. 4 αυτού ότι ένα χρηματοδοτούμενο έργο («πράξη») διατηρεί το δικαίωμά του στη χρηματοδότηση μόνον εάν, επί διάστημα πέντε ετών, από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της αρμόδιας εθνικής αρχής, σχετικά με την κοινοτική χρηματοδότησή του δεν υποστεί σημαντική τροποποίηση. Όμως, όπως εκτίθεται στη σκέψη 16, με την εθνική απόφαση υπαγωγής του επίδικου έργου στην κοινοτική χρηματοδότηση επιβλήθηκε στον τελικό αποδέκτη αναιρεσιώντα ο όρος να μη μεταβάλει τη χρήση της ενισχυόμενης επένδυσης για χρονικό διάστημα πέντε ετών από την ολοκλήρωσή της. Δοθέντος όμως ότι, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 8 *in fine*, οι προϋποθέσεις της αρχής της διάρκειας μιας πράξης επί διάστημα πέντε ετών από την έγκριση της χρηματοδοτικής συνδρομής προκειμένου να διατηρήσει το δικαίωμά της στην κοινοτική χρηματοδότηση καθορίζονται αποκλειστικά από την παράγραφο 4 του άρθρου 30 του ως άνω Κανονισμού, ο όρος της απόφασης υπαγωγής που μόλις αναφέρθηκε με τον οποίο η υποχρέωση μη μεταβολής της χρήσης της επένδυσης εκτείνεται στην πενταετία από την ολοκλήρωση της επένδυσης προσκρούει στην ως άνω διάταξη του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού με την οποία ορίζεται διαφορετική αφετηρία της πενταετούς υποχρέωσης. Το Δικαστήριο κρίνει ότι θα παραβιαζόταν η αρχή της αποτελεσματικότητας του ενωσιακού δικαίου αν αφίετο χωρίς κύρωση από αυτό η διαπιστούμενη ως άνω παραβίαση από εθνική πράξη του ενωσιακού κανόνα, δοθέντος μάλιστα ότι αυτή προκύπτει ευθέως από την απλή ανάγνωση της αναιρεσιβαλλομένης. Συνεπώς, το Δικαστήριο δύναται, προς αποφυγή της σύγκρουσης μεταξύ της εθνικής έννομης τάξης και της ενωσιακής να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την διαπιστωθείσα πλημμέλεια της αναιρεσιβαλλομένης, δοθέντος δε ότι το εν προκειμένω διακύβευμα, ως εκτίθεται κατωτέρω αφορά ποσό 14.600 ευρώ που πρέπει να αφαιρεθεί από το συνολικώς καταλογισθέν των 168.147,32 ευρώ, δεν είναι συγκριτικά σημαντικό κρίνει, ύστερα από στάθμιση, ότι δεν παραβιάζεται το θεμελιώδες δικαίωμα του Δημοσίου σε άμυνα, εγγενές στη δίκαιη δίκη, αν δεν οργανωθεί νέα δικάσιμος ώστε να δοθεί στον διάδικο αυτό το δικαίωμα να αμυνθεί επί του ως άνω ζητήματος.

26. Μειοψήφησαν οι Αντιπρόεδροι Γεωργία Μαραγκού και Αγγελική Μαυρουδή και οι Σύμβουλοι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Σταμάτιος Πουλής, Γεωργία Τζομάκα, Δημήτριος Τσακανίκας, Κωνσταντίνος Παραθύρας και Κωνσταντίνος Κρέπης, οι οποίοι διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Η αναίρεση, ως έκτακτο ένδικο μέσο, ασκείται μόνο για τους καθοριζόμενους από το νόμο λόγους. Ελέγχεται δε η νομιμότητα της προσβαλλομένης απόφασης όχι για το σύνολο των νομικών σφαλμάτων που τυχόν φέρει, αλλά μόνο για τους προβλεπόμενους από το νόμο λόγους τους οποίους, καταρχήν, πρέπει να επικαλεσθεί ο ασκών την αναίρεση. Αυτεπαγγέλτως ελέγχεται μόνο η παραβίαση των κανόνων δημοσίας τάξεως (ΕλΣυν Ολ. 1291/2001, βλ. ήδη άρθρο 173 του ν. 4700/2020), ήτοι εκείνων εκ των κανόνων του αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι αποβλέπουν στην προστασία του γενικού συμφέροντος και ανάγονται σε θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την ηθική, την οικονομία, την πολιτειακή τάξη και εν γένει τη ζωή της πολιτείας σε δεδομένο χρόνο (ΑΠ 1507/1997, 83/1978, 51/2004, 1705/2005). Η μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις (παραβίαση κανόνων δημοσίας τάξεως) αυτεπάγγελτη εξέταση στην αναιρετική δίκη κανόνων δικαίου θεμελιώνεται, πέραν της φύσεως της αναιρέσεως ως εκτάκτου ενδίκου μέσου, και εις το ότι με αυτή (αυτεπάγγελτη εξέταση) παραβιάζεται το δικαίωμα αμύνης, αφού προκαλείται αναποδράστως αιφνιδιασμός του διαδίκου εις βάρος του οποίου έχει αποτελέσματα και ανατρέπεται η υπάρχουσα κατάσταση των μέσων επιθέσεως και αμύνης των διαδίκων, χωρίς μάλιστα δυνατότητα ανταπαντήσεως, αφού πρόκειται για Δικαστήριο τελευταίου βαθμού. Εν προκειμένω, κατά τις ανέλεγκτες αναιρετικά πραγματικές παραδοχές του δικάσαντος Τμήματος, η υποχρέωση του τότε εκκαλούντος να μην μεταβάλει την χρήση της ενισχυόμενης επένδυσης για χρονικό διάστημα πέντε ετών μετά την ολοκλήρωσή της, που έλαβε χώρα στις 19.12.2006, προέκυπτε από την .../16.2.2004 απόφαση υπαγωγής (άρθρο 7γ), η οποία έχει ατομικό χαρακτήρα και την οποία ο ήδη αναιρεσειών αποδέχθηκε ως προς όλα τα σκέλη της. Περαιτέρω, ο βάσει της ανωτέρω απόφασης χρόνος έναρξης και λήξης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του τότε εκκαλούντος δεν αμφισβητήθηκε από αυτόν με λόγο έφεσης ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος. Συναφώς, δεν διατυπώθηκε παράπονο ούτε κατά της σχετικής κρίσης του Τμήματος να θεωρήσει ως κρίσιμο τον παραπάνω χρόνο, μέσω της προβολής ειδικού λόγου αναίρεσης. Συνακόλουθα, ανεξαρτήτως της έννοιας του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΚ) 1260/1999, αν δηλαδή ως χρόνος έναρξης της πενταετούς διάρκειας της συγχρηματοδοτούμενης πράξης νοείται πάντοτε ο χρόνος έγκρισης της χρηματοδότησης, έστω και αν αυτή (πράξη) περιλαμβάνει διακριτά στάδια, ήτοι στάδιο εκτέλεσης (υλοποίησης) και στάδιο λειτουργίας, εκ των οποίων το δεύτερο, από το οποίο και μόνο μπορεί να κριθεί εξ αντικειμένου ο επιτυχής ή μη χαρακτήρας της παρέμβασης,

προϋποθέτει το πρώτο, πάντως εν προκειμένω το ζήτημα αυτό σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δημοσίας τάξεως, που εγείρει προβλήματα ηθικής τάξεως ή συγκρότησης της πολιτείας και, συνεπώς, το Δικαστήριο δεν δύναται αυτεπαγγέλτως να προβεί στην εξέτασή του, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι ουδέποτε παρασχέθηκε στο Ελληνικό Δημόσιο δυνατότητα τοποθέτησής του επί του ως άνω ζητήματος, που θίγει προδήλως και αιφνιδίως τα συμφέροντά του, καθώς άγει σε περιορισμό του ύψους της επιβληθείσας δημοσιονομικής διόρθωσης (πρβλ. ΔΕΕ, 2.10.2009, C-89/08, σκ. 50-62, ΣτΕ 1464/2013). Πλην όμως η γνώμη αυτή δεν κράτησε.

27. Ο αναιρεσείων, προβάλλει κατ' αρχάς ότι η προσβαλλόμενη απόφαση με ελλιπή αιτιολογία δέχθηκε ότι η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης είναι νομίμως αιτιολογημένη, αφού δεν εξειδικεύει i) το περιεχόμενο αυτής, ii) ποια στοιχεία από εκείνα που περιέχει στο σώμα της αποτελούν έστω και συνοπτικά τη σαφή, ειδική και επαρκή αιτιολογία που επιτάσσει το άρθρο 3 της κ.υ.α. 907/057/2003 και τέλος iii) το σημείο που γίνεται ρητή αναφορά στην έκθεση ελέγχου, την οποία, μη νομίμως το δικάσαν Τμήμα λαμβάνει υπόψη του. Συναφώς, ο αιτών προβάλλει ότι εξαιτίας της ως άνω αοριστίας της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης δεν μπορούσε να γνωρίζει με απόλυτη σαφήνεια και βεβαιότητα τις αιτίες του σε βάρος του καταλογισμού και συνεπώς, παρεμποδίστηκε στην άσκηση του συνταγματικά κατοχυρωμένου στο άρθρο 20 παρ. 1 δικαιώματός του περί παροχής έννομης προστασίας. Τούτο διότι, ο συσχετισμός ότι η μη δυνατότητα ταυτοποίησης των υπαρχόντων έξι αλόγων κατά τον χρόνο διενέργειας του ελέγχου, με αυτά που αγοράστηκαν δυνάμει της επένδυσης, λόγω έλλειψης του Ατομικού Δελτίου Αναγνώρισης και Μετακίνησης Ιπποειδούς (ΑΔΑΜΙ) των αλόγων, συνιστά εκ μέρους του παραβίαση του όρου 7δ της εγκριτικής απόφασης υπαγωγής περί μη μεταβίβασης των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης που έχουν επιχορηγηθεί μέχρι τη συμπλήρωση πενταετίας από την ολοκλήρωσή τους, έγινε το πρώτον από το Τμήμα, ενώ ο ίδιος ούτε στις έγγραφες εξηγήσεις του αναφέρθηκε σχετικά, ούτε προέβαλε σχετικό λόγο έφεσης.

28. Το άρθρο 3 παρ. 1 της κοινής υπουργικής απόφασης 907/052/2.7.2003 «Εθνικό σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών του κρατικού προϋπολογισμού για την υλοποίηση προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (...) για την προγραμματική περίοδο 2000-2006» (φ. 878 Β'), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 104 του ν. 2362/1995 (φ. 247 Α'), ορίζει τα εξής: «1. Στην απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης πρέπει να αναφέρονται: α) Ο φορέας ή οι φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή

δημόσιες υπηρεσίες) από τους οποίους αναζητούνται τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά (...) β) το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσόν, γ) (...) ε) Η αιτία επιστροφής του ποσού με ειδική αναφορά στην σχετική έκθεση ελέγχου (...)». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι απαραίτητο στοιχείο του κύρους της σχετικής απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης είναι ο ακριβής καθορισμός της αιτίας επιβολής της δημοσιονομικής διόρθωσης, δηλαδή της αναγκαίας ιστορικής και νομικής αιτίας θεμελίωσής της, η οποία πρέπει να περιέχεται, έστω και συνοπτικά, στο σώμα της και μπορεί να συμπληρώνεται περαιτέρω με παραπομπή στην οικεία έκθεση ελέγχου, ώστε αφενός ο φορέας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), στον οποίο διατέθηκε η χρηματοδότηση και από τον οποίο αναζητείται το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό, να λάβει γνώση με απόλυτη σαφήνεια της υποχρέωσης την οποία παραβίασε και εξαιτίας της οποίας καταλογίζεται και να μπορεί -στο πλαίσιο του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας- να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του (βλ. απόφ. ΔΕΕ της 22ας Νοεμβρίου 2012, C-277/11 «M.M. κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, κ.λπ.», σκ. 88, της 15^{ης} Οκτωβρίου 1987, C-222/86, «Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football, Unectef, κατά Georges Heylens και λοιπών, σκ. 15), αφετέρου ο δικαστής να ασκήσει πλήρως τον έλεγχό του (πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 9^{ης} Ιουνίου 2005, C-287/02 «Βασίλειο της Ισπανίας κατά Επιτροπής, σκ. 37, της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2000, C-462/98 P, «Mediocurso κατά Επιτροπής», σκ. 36, της 24^{ης} Οκτωβρίου 1996, C-32/95 P, «Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ.», σκ. 21, βλ. ΕλΣ Ολ. 1393/2018, 1038, 899/2017, 2333/2011 κ.ά.).

29. Το Δικαστήριο κρίνει ότι ο λόγος περί πλημμελούς αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος διότι από την επισκόπηση της πληττόμενης απόφασης και τα ανελέγκτως με αυτή δεκτά γενόμενα προκύπτει ότι το δικάσαν Τμήμα με ειδική και επαρκή αιτιολογία, έκρινε ότι η .../Α.Πλ..../17.1.2012 απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας είναι νομίμως αιτιολογημένη. Ειδικότερα, έγινε δεκτό ότι, αφενός, αρκεί η συνοπτική αναφορά στο σώμα αυτής της αιτίας του καταλογισμού που συνίσταται στη μη τήρηση εκ μέρους του αναιρεσειόντος των διατάξεων της κ.υ.α 305875/8404/505/19.11.2002 και των όρων της απόφασης υπαγωγής σχετικά με την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεών του, αφετέρου, νομίμως αυτή συμπληρώνεται από τη σχετική έκθεση ελέγχου στην οποία παραπέμπει, όπως άλλωστε και ο ίδιος ο αιτών συνομολογεί στο οικείο δικόγραφο (σελ. 4) της κρινόμενης αίτησης. Οι διαπιστώσεις δε της οικείας έκθεσης, σύμφωνα με την οποία δεν κατέστη δυνατό να τεκμηριωθεί καθ' όλο τον κρίσιμο χρόνο - που μάλιστα, ύστερα από τα γενόμενα δεκτά στη σκέψη 24, περιορίζεται μέχρι τις 16.2.2009 - η ουσιαστική λειτουργία της ενισχυόμενης επένδυσης, κατά

παράβαση των μακροχρόνιων συμβατικών υποχρεώσεων του αναιρεσεύοντος, καθιστώντας τις δαπάνες της ενισχυόμενης επένδυσης εξ αυτού του λόγου μη επιλέξιμες, αναλυτικώς παρατίθενται στη σκέψη VI Γ της πληττόμενης απόφασης, τις οποίες το Δικαστήριο τούτο κρίνει επαρκείς. Περαιτέρω, αβασίμως ο ίδιος ισχυρίζεται ότι το πρώτον με την αναιρεσιβαλλομένη αναδείχθηκε, αναφορικά με τα άλογα της ενισχυόμενης επένδυσης, μία επιπλέον παρατυπία, ήτοι της παράβασης του όρου 7 δ της εγκριτικής απόφασης περί μη μεταβίβασης των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης, γεγονός που, κατά τον ίδιο, καταδεικνύει την έλλειψη σαφήνειας και βεβαιότητας των αιτιών του καταλογισμού. Τούτο διότι η προβλεφθείσα στον ως άνω όρο απαγόρευση δεν ήταν απόλυτη, αφού επιτρεπόταν τα πάγια στοιχεία, εφόσον μεταβιβαστούν εντός του χρόνου που ίσχυαν οι μακροχρόνιες συμβατικές υποχρεώσεις του αναιρεσεύοντος, να αντικατασταθούν με άλλα τουλάχιστον ισοδύναμου αποτελέσματος. Εκ τούτων παρέπεται, ότι η αναφορά στην πληττόμενη απόφαση ότι δεν κατέστη δυνατή η ταυτοποίηση των υπαρχόντων κατά τον έκτακτο έλεγχο έξι αλόγων με τα τέσσερα που ελέγχθηκαν τόσο κατά την πληρωμή των δύο οικείων τιμολογίων όσο και κατά την οριστική παραλαβή της επένδυσης δεν έχει την έννοια της ανάδειξης μίας επιπλέον παρατυπίας, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνει ο αναιρεσεύων, αλλά συνέχεται με τη μη δυνατότητα τεκμηρίωσης της λειτουργίας της επένδυσης (βλ. σχετ. σελ. 50 της απόφασης), αφού η μη ταυτοποίηση των αλόγων καθιστούσε άγνωστο τον χρόνο κτήσης και διατήρησής τους μέχρι τον διενεργηθέντα έλεγχο. Ενόψει αυτών, ορθώς το δικάσαν Τμήμα έκρινε από το περιεχόμενο των αντιρρήσεών του, με τις οποίες προσέβαλε όλα τα συμπεράσματα του ελέγχου όσο και τους προβαλλόμενους ενώπιον του Τμήματος ισχυρισμούς, ότι ο αναιρεσεύων αντιλήφθηκε με σαφήνεια την αιτία του καταλογισμού, χωρίς η αοριστία, την οποία επικαλέστηκε, να επηρεάσει τα δικαιώματα άμυνάς του.

30. Περαιτέρω, ο αιτών προβάλλει ότι με ελλιπή αιτιολογία το δικάσαν Τμήμα απέρριψε τον ισχυρισμό του ότι δεν παραβίασε τον όρο 7γ της εγκριτικής απόφασης υπαγωγής περί μη μεταβολής της χρήσης της ενισχυόμενης επένδυσης για πέντε έτη από την ολοκλήρωσή της, καθόσον δεν διέλαβε ρητή σκέψη για ποιο λόγο η τροποποίηση της χρήσης του υδατόπυργου για αρδευτικούς λόγους σε χώρο διαμονής δύο ορόφων συνιστά μεταβολή της χρήσης της ενισχυθείσας επένδυσης, δοθέντος ότι το επενδυτικό σχέδιο ήταν ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση μονάδας ιππικής δραστηριότητας.

31. Αναφορικά με τη ως άνω παρατυπία, το δικάσαν Τμήμα δέχθηκε τα ακόλουθα: Σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας, που ήταν συνημμένος στην αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος που είχε υποβάλει ο αναιρεσεύων, ο υδατόπυργος (μια κατασκευή από οπλισμένο σκυρόδεμα,

ύψους 9,00 μ.) σκοπό είχε την τοποθέτηση πλαστικών δεξαμενών που θα χρησιμοποιούνταν για το πότισμα του περιβάλλοντος χώρου, επομένως η αλλαγή της χρήσης του σε χώρο διαμονής, με κατασκευή εξωτερικού ξύλινου κλιμακοστασίου, συνιστούσε μείζονα τροποποίηση του υδατόπυργου, αφού μεταβλήθηκε ο λειτουργικός προορισμός του και ως εκ τούτου η δαπάνη κατασκευής του, η οποία ανήλθε σε 14.600 ευρώ, καθίστατο μη επιλέξιμη. Το Τμήμα απέρριψε ως αβάσιμους τους προβαλλόμενους από τον αναιρεσείοντα ισχυρισμούς και ειδικότερα ότι μετά τη σύνδεση του έργου με τη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) στις 22.6.2005, έπαψε η ανάγκη σύνδεσης του πιεστικού με την ηλεκτρική ενέργεια και γι' αυτό, στις αρχές του 2010, λόγω της απομάκρυνσης των δεξαμενών από τους δύο ορόφους και της δημιουργίας κενού χώρου προέβη σε αλλαγές των τεχνικών χαρακτηριστικών του υδατόπυργου, διατηρώντας όμως τη χρήση του ως μονάδα αποθήκευσης και διανομής νερού, ενώ επίσης έκρινε ότι αναλογική επιστροφή του ποσού θα μπορούσε να απαιτηθεί εάν ο αναιρεσείων είχε υποπέσει αποκλειστικά στην ως άνω παράβαση.

32. Ενόψει όσων έγιναν δεκτά στη σκέψη 24, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο ως άνω λόγος είναι βάσιμος. Τούτο δε διότι, η αλλαγή χρήσης του υδατόπυργου - η οποία εντοπίστηκε ως αυτοτελής παρατυπία - κατά τα δεκτά γενόμενα στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, προκύπτει ότι έλαβε χώρα, στις αρχές του έτους 2010, ήτοι μετά τις 16.2.2009, οπότε και έληξαν οι μακροχρόνιες δεσμεύσεις του αναιρεσείοντος ως προς τη διατήρηση και μη ουσιώδη τροποποίηση της επένδυσης.

33. Επιπλέον, ο αιτών προβάλλει ότι το δικάσαν Τμήμα με ασαφή και ελλιπή αιτιολογία ως προς τα έσοδα και έξοδα της επιχείρησης και έχοντας προβεί σε παραμόρφωση εγγράφου αναφορικά με τις καταβολές της επιχείρησης στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.), παραβιάζοντας εκ πλαγίου το άρθρο 8.2. της ν.α. 267700/2003, που προβλέπει την ανάκληση απόφασης έγκρισης επενδυτικού σχεδίου σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας του πριν από την πάροδο του οριζόμενου χρόνου, χαρακτήρισε τα εισοδήματα της ως χαμηλά, χωρίς να προσδιορίζει σε τι συνίσταται το χαμηλό εισόδημα και πως εξ αυτού συνάγεται, η μη λειτουργία μίας επιχείρησης για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

34. Ενόψει όσων έγιναν δεκτά στη σκέψη 24, παρέλκει η εξέταση του ως άνω λόγου, δοθέντος ότι οι επίμαχες κρίσεις της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης αφορούν στα έσοδα της επιχείρησης του έτους 2010 και στις καταβολές στη Δ.Ε.Η. κατά τα έτη 2010 και 2011, ήτοι μετά τις 16.2.2009,

οπότε και έληξαν οι μακροχρόνιες συμβατικές υποχρεώσεις του αναιρεσειόντος και συνεπώς, αυτές δεν λαμβάνονται υπόψη.

35. Συναφώς, πέραν των ανωτέρω λόγων, ο αναιρεσειών, με το από 15.1.2018 υπόμνημά του, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του, προβάλλει ότι εσφαλμένως το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι δεν παραβιάζεται στην προκειμένη περίπτωση η αρχή της αναλογικότητας, τούτο δε διότι, κατά τους ισχυρισμούς του, το φυσικό αντικείμενο της επένδυσης υλοποιήθηκε στο σύνολό του, χωρίς να υφίστανται συστηματικής φύσης παρατυπίες και η επένδυση εξακολουθεί να λειτουργεί, με αποτέλεσμα η επιβολή ολικής δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος του, να αντίκειται στην ως άνω αρχή. Προς απόδειξη δε των ανωτέρω επικαλείται και προσκομίζει όλα τα έγγραφα που προσήγαγε και επικαλέστηκε ενώπιον του Τμήματος (σχετ. 2 έως 61).

36. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο ανωτέρω λόγος αναίρεσης είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, για τον λόγο ότι προβάλλεται το πρώτον με το υπόμνημα (άρθρο 29 παρ. 2 του π.δ/τος 1225/1981, Α' 304, βλ. ΕΛΣ Ολ. 1271/2018, 4220, 2922/2015, 487/2014 κ.ά.). Τούτο δε, ανεξαρτήτως του ότι ο λόγος αυτός είναι και αβάσιμος, καθόσον το δικάσαν Τμήμα, κατά την εξέταση του προβαλλόμενου ενώπιόν του ως άνω λόγου, ορθώς δέχθηκε ότι ο αναιρεσειών, μην τηρώντας τις μακροχρόνιες συμβατικές υποχρεώσεις του σχετικά με την ουσιαστική λειτουργία της επιχείρησης, η οποία, ελλείπει και των απαιτούμενων παραστατικών στοιχείων, δεν κατέστη δυνατόν να τεκμηριωθεί, υπέπεσε στις παρατυπίες που αναφέρθηκαν ήδη στην παρούσα στη σκέψη 23 αυτής, με αποτέλεσμα η ανάκτηση του συνόλου του ποσού της χρηματοδότησης να μην αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας, την κρίση του δε αυτή αιτιολόγησε επαρκώς και ορισμένως, ενώ ήδη ύστερα από την αποδοχή του δεύτερου λόγου αναίρεσης, το ποσό της δημοσιονομικής διόρθωσης έχει μειωθεί κατά 14.600 ευρώ. Σε κάθε περίπτωση, τα προσκομιζόμενα με το ως άνω υπόμνημα στοιχεία, δεν μπορούν παραδεκτώς να εξεταστούν από το Δικαστήριο τούτο στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, καθόσον με αυτά πλήττεται η ανέλεγκτη περί τα πραγματικά περιστατικά κρίση του Τμήματος (ΕΛΣ Ολ. 711/2019, 1523/2017, 3384/2015, 3407/2014 κ.ά.).

37. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και μη υπάρχοντος άλλου λόγου αναίρεσης, πρέπει η ένδικη αίτηση κατ' αποδοχή του δεύτερου λόγου αυτής να γίνει δεκτή, να αναιρεθεί η .../2016 απόφαση του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να διαταχθεί η απόδοση του κατατεθέντος για την άσκηση της παραβόλου στον αναιρεσειόντα [άρθρα 73 παρ. 4 εδ. α' του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ΚΝΕΣ) και ήδη άρθρο 310 παρ. 1 εδ. α' σε συνδυασμό με το άρθρο 349 παρ. 1 του ν. 4700/2020 (Α' 127)],

ενώ το Δικαστήριο εκτιμώντας τις περιστάσεις, κρίνει ότι το Ελληνικό Δημόσιο πρέπει να απαλλαγεί από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσειόντος [βλ. άρθρο 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981 (Α' 304), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006 (Α' 135) και ήδη άρθρο 314 παρ. 1 του ν. 4700/2020].

38. Μετά την αναίρεση της προσβαλλόμενης απόφασης για τον λόγο αυτό, η υπόθεση που δεν χρήζει διερεύνησης κατά το πραγματικό της μέρος [άρθρα 116 του π.δ/τος 1225/1981 (Α' 304) και 87 παρ. 4 του ΚΝΕΣ], διακρατείται και δικάζεται στην ουσία από την Ολομέλεια.

39. Το Δικαστήριο δικάζον την υπόθεση στην ουσία, κρίνει ότι πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η από 1.3.2012 έφεση του εκκαλούντος κατά της .../Α.Πλ..../17.1.2012 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και να μεταρρυθμιστεί η εν λόγω απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, αφού αφαιρεθεί το ποσό των 14.600 ευρώ χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας που αντιστοιχεί στο διατεθέν ποσόν για την κατασκευή του υδατόπυργου, περιορίζοντας το σε βάρος του επιβληθέν ποσό δημοσιονομικής διόρθωσης σε 153.547,32 ευρώ. Ακολούθως δε, πρέπει να διαταχθεί η απόδοση κατά το ήμισυ του κατατεθέντος για την άσκησή της παραβόλου στον εκκαλούντα και η κατάπτωση του υπολοίπου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου [άρ. 56 παρ. 4 εδ. α' του π.δ/τος 774/1980 (Α' 189) και ήδη άρθρο 310 παρ. 1 εδ. β' και 1 του ν. 4700/2020], ενώ το Δικαστήριο εκτιμώντας τις περιστάσεις, συμψηφίζει τη δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την από 6.6.2016 (ΑΒΔ .../2016) αίτηση αναίρεσης του Νικολάου Βασιλειάδη του Ιωάννη.

Αναιρεί την .../2016 απόφαση του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος για την άσκησή της παραβόλου στον αναιρεσειόντα.

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσειόντος.

Διακρατεί και δικάζει την από 1.3.2012 έφεση του Ν... Β... του Ι... κατά της .../Α.Πλ..../17.1.2012 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

Δέχεται εν μέρει την έφεση.

Μεταρρυθμίζει τη .../Α.Πλ.../17.1.2012 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και περιορίζει το ποσό της δημοσιονομικής διόρθωσης σε 153.547,32 ευρώ.

Διατάσσει την απόδοση κατά το ήμισυ του κατατεθέντος για την άσκηση της έφεσης παραβόλου στον εκκαλούντα και την κατάπτωση του υπολοίπου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Συμψηφίζει τη δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 18 Δεκεμβρίου 2019 και σε τηλεδιάσκεψη στις 10 Μαρτίου 2021.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 15 Σεπτεμβρίου 2021.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ